

Fluid and electrolyte

เรียบเรียงโดย พญ.จิรภรณ์ พรหมบุตร
อาจารย์ที่ปรึกษา อ.นพ.สราวุธ ฐานะวุฑฒิ

ผู้ป่วยทางศัลยกรรมมีความผิดปกติของสภาวะ fluid และ electrolyte ได้บ่อย เนื่องจากโรคต่างๆ ทำให้สูญเสีย fluid และ electrolyte ได้บ่อย เช่น enterocutaneous fistula หรือได้รับไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ดังนั้นการดูแลผู้ป่วยศัลยกรรมจึงต้องเรียนรู้ถึงความผิดปกติต่างๆ ซึ่งแบ่งเป็น volume ,concentration change

Body fluid			
Total body fluid			
% of Total body weight	Volume of TBW	Male (70 kg)	Female (60 kg)
Plasma 5%	Extracellular volume	14,000 mL	10,000 mL
Interstitial fluid 15%	Plasma	3500 mL	2500 mL
	Interstitial	10,500 mL	7500 mL
Intracellular volume 40%	Intracellular volume	28,000 mL	20,000 mL
		42,000 mL	30,000 mL

ปริมาณสารน้ำในร่างกายขึ้นอยู่กับอายุและเพศ คิดเป็นสัดส่วนเทียบกับน้ำหนัก

- เพศชายมีปริมาณสารน้ำในร่างกายคิดเป็น 60% ของกิโลกรัมน้ำหนักตัว
- เพศหญิงมีปริมาณสารน้ำ 50% ของกิโลกรัมน้ำหนักตัว เนื่องจาก น้ำไขมันน้อยกว่าเมื่อเทียบกับเนื้อเยื่อชนิดอื่นๆ เพราะฉะนั้นยังมีปริมาณไขมันในร่างกายมากขึ้นเท่าไร สัดส่วนของน้ำในร่างกายก็จะน้อยลง
- ทารก มีปริมาณสารน้ำคิดเป็น 75-80% ซึ่งจะค่อยๆ ลดลง จนเมื่อทารกอายุมากกว่า 1 ปี
- ปรับปริมาณสารน้ำลงประมาณ 10-20% ในผู้ป่วยที่อ้วน และปรับขึ้น 10% ในผู้ป่วย malnutrition

Body fluid ในร่างกายกระจายไม่เท่ากันในส่วนต่างๆของร่างกาย 40% ของน้ำหนักตัวอยู่ใน intracellular fluid compartment 20% อยู่ใน extracellular compartment

Intracellular compartment แบ่งเป็น

- interstitial compartment 15%
- Intravascular compartment 5%

Chemical composition of body fluid compartment

154 mEq/L		154 mEq/L		153 mEq/L		153 mEq/L		200 mEq/L		200 mEq/L	
CATIONS		ANIONS		CATIONS		ANIONS		CATIONS		ANIONS	
Na ⁺	142	Cl ⁻	103	Na ⁺	144	Cl ⁻	114	K ⁺	150	HPO ₄ ³⁻	150
		HCO ₃ ⁻	27							SO ₄ ²⁻	
		SO ₄ ²⁻	3			HCO ₃ ⁻	30			HCO ₃ ⁻	10
		PO ₄ ³⁻				SO ₄ ²⁻	3			Protein	40
K ⁺	4	Organic Acids	5	K ⁺	4	PO ₄ ³⁻	3	Mg ²⁺	40		
Ca ²⁺	5	Protein	16	Ca ²⁺	3	Organic Acids	5	Na ⁺	10		
Mg ²⁺	3			Mg ²⁺	2	Protein	1				
Plasma				Interstitial fluid				Intracellular fluid			

Body fluid ในส่วนของ intravascular compartment (plasma) มีส่วนประกอบทางเคมีใกล้เคียงกับ interstitial compartment แต่แตกต่างกันมากกับ intracellular compartment ตัวเด่นๆ ใน extracellular fluid คือ sodium เป็น cation หลัก มี potassium กับ calcium อีกเล็กน้อย ส่วน anion หลักฝั่งของ extracellular fluid คือ Cl⁻ และ HCO₃⁻ ส่วนใน intracellular fluid จะกลับกัน มี potassium เป็นส่วนใหญ่ ทั้งหมดนี้จะ maintain ไว้ให้อยู่ในสมดุลด้วยกลไกต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การเคลื่อนผ่านของน้ำ diffuse ผ่าน cell membrane เพื่อปรับให้ osmolarity ทั้งสองข้างอยู่ในภาวะสมดุล หรือ เท่ากัน

ร่างกายรักษาความแตกต่างของส่วนประกอบทางเคมี (ionic composition) ไว้ได้ โดยมีค่า osmotically active particle เท่ากันในแต่ละ compartment โดยมี cell wall เป็นตัวสำคัญให้เกิด colloid osmotic pressure ระหว่าง plasma และ interstitial fluid compartment แต่ sodium เป็นตัวสำคัญทำให้เกิด osmotic pressure ระหว่าง extracellular และ intracellular fluid compartment

$$\begin{aligned}\text{ค่าปกติของ plasma osmolarity} &= 290-310 \text{ mosm/L} \\ &= 2\text{Na} + \text{glucose}/18 + \text{BUN}/2.8\end{aligned}$$

Osmoticity & tonicity

มีอยู่สองคำที่จะใช้

Osmoticity : พุดถึงจำนวน particle ที่ถูกละลายอยู่ ในสารละลายนั้นๆว่ามีจำนวนมากน้อยแค่ไหน เช่น มี NaCl ละลายอยู่ 150 mmol แตกตัวได้ Na⁺ 150 + Cl⁻ 150 มี osmoticity 300 mosmo/L

Tonicity: พุดถึงการเปลี่ยนแปลงของน้ำ ที่มีผลต่อ cell เช่น เอาเม็ดเลือดแดงไปแช่อยู่ในสารละลาย hypotonic solution น้ำก็จะ diffuse เข้าเซลล์ ทำให้เซลล์ volume มากขึ้น

ส่วนถ้าเอาไปแช่ใน hypertonic solution cell volume จะลดลง มักจะใช้สองคำนี้แทนกันอยู่บ่อยๆ

Osmoregulation

เรามีการควบคุม osmolarity โดยมี osmoreceptor cell อยู่ใน hypothalamus จะ detect การเปลี่ยนแปลงของ plasma osmolarity โดยถ้ามีการเปลี่ยนแปลงแค่ 1-2% กลไกนี้ก็จะทำงาน โดยเมื่อถูกกระตุ้นจะมีการหิวน้ำ และกระตุ้นการหลั่ง ADH ออกมารูป กราฟความสัมพันธ์ของ plasma osmolarity และ plasma vasopressin คือ osmolarity สูงขึ้น มีการกระตุ้นการหลั่ง ADH พร้อมๆ กับการกระตุ้นให้หิวน้ำ (thirst)

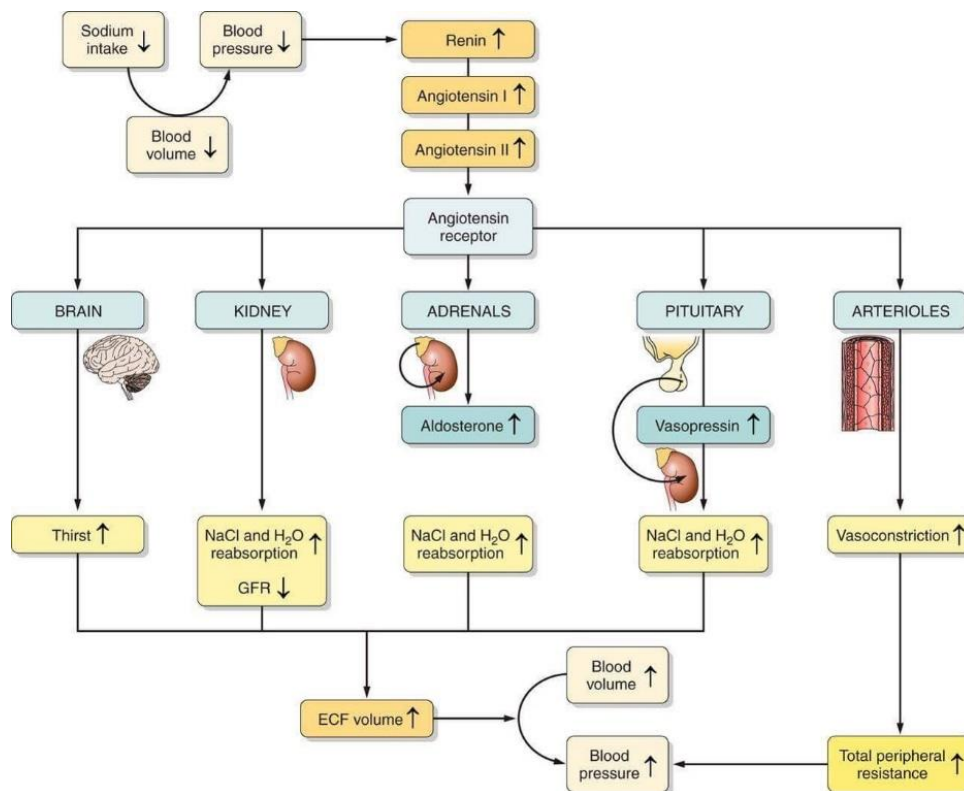
ADH ยังถูกกระตุ้นด้วยการเปลี่ยนแปลงของ volume อีกด้วย โดย volume contraction ประมาณ 10-20% ADH จะถูกกระตุ้นให้หลั่งออกมา

สรุป osmoregulation ถ้า increase osmolarity จะไปกระตุ้น osmolarity receptor

1. ทำให้เกิดการกระหายน้ำ
2. ADH secretion มี water reabsorption ทำให้ urine osmolarity เพิ่มขึ้น และทำให้ลด plasma osmolarity ในที่สุด ปกติ ADH level ประมาณ 5 pg ซึ่งจะทำให้ renal collecting tubule สามารถ ดูดซึมน้ำกลับโดย maximum ของ urine osmolarity 1200 mOsm/kg

volume control

จะผ่าน receptor ที่เป็น volume receptor หรือ baro-receptor ต่างๆซึ่งอยู่บริเวณ carotid sinus บริเวณ aorta พวกนี้จะรับการเปลี่ยนแปลงของ volume เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง จะเกิดการกระตุ้นส่งกระแสประสาท ไปสมอง กระตุ้นผ่าน sympathetic nervous system ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของ HR หรือ vessel tone

Hormone อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการควบคุม volume

- Renin angiotensin aldosterone system
- Arterial renal peptide
- Prostaglandin ต่างๆ

โดยกระบวนการเกิดขึ้นเมื่อมี ECF ลดลง angiotensin2 ถูกกระตุ้นออกมาแล้วกระตุ้น aldosterone กระตุ้นการดูดกลับที่ไต สุดท้าย เพิ่ม ECF

Normal body fluid

- โดยปกติคนเราจะได้รับน้ำ ส่วนใหญ่เป็นจาก
oral fluid ประมาณ 800-1500 mL/day
Solid food 700 mL
Internal oxidation ประมาณ 250 mL
- ส่วน water loss
โดยปกติ ทาง urine 800-1500 /day
GI tract 200 mL/day
ที่เหลือ จาก insensible loss

Water exchange (60- to 80-kg man)			
ROUTES	AVERAGE DAILY VOLUME (mL)	MINIMAL (mL)	MAXIMAL (mL)
H ₂ O gain:			
Sensible:			
Oral fluids	800–1500	0	1500/h
Solid foods	500–700	0	1500
Insensible:			
Water of oxidation	250	125	800
Water of solution	0	0	500
H ₂ O loss:			
Sensible:			
Urine	800–1500	300	1400/h
Intestinal	0–250	0	2500/h
Sweat	0	0	4000/h
Insensible:			
Lungs and skin	600	600	1500

Insensible loss

- ปกติ 8-12 ml/kg /day
- ถ้ามีไข้ จะมี insensible loss เพิ่มขึ้น โดยทุก 1 องศาเซลเซียส มี insensible loss ประมาณ 10%
- Goal of fluid therapy หลักการให้ fluid therapy
- Maintenance fluid therapy
- Correction of volume abnormality
- Replacement of fluid loss
- Correction on underlying cause

Calculated daily fluid requirement

Weight	Daily requirement (ml/kg/d)	Rate (ml/h)
First 10 kg	100	4
Second 10 kg	50	2
For weight >20 kg	*20	1

*ถ้าคนไข้แก่ๆ ,cardiac disease ปรับลดลงมา 15 ml/kg/day

Disturbance of fluid balance

- ส่วนใหญ่ที่เจอในคนไข้ศัลยกรรมมักจะเป็น ECF deficit เช่น gut obstruction peritonitis

ECF deficit

Source อื่นๆ ที่ทำให้ fluid loss ได้ มีทั้ง

- NG
- คนไข้มี คลื่นไส้ อาเจียน ,fistula
- Renal loss เช่น พวกคนไข้ที่ไปแก้ไข urinary tract พวกนี้จะมี urine ออกมามาก
- สาเหตุอื่นๆที่เจอได้ทางศัลยกรรมเช่น

มี soft tissue injury

มี infection inflammation บริเวณนั้น ทำให้มี fluid loss จาก third space loss

Sign and symptom of ECF deficit

System	Sign and symptoms
Cardiac	Tachycardia orthostasis/hypotension collapsed neck vein
Renal	Oliguria, Azotemia
GI	Ileus
Generalized	Weight loss, Decreased skin turgor

Sign and symptom volume excess

System	Signs and symptom
Cardiac	Increase CO, murmur Increase CVP Distended neck vein
Pulmonary	Pulmonary edema
GI	Bowel edema
Generalized	Weight gain, peripheral edema

นอกจาก maintenance fluid ที่ให้จะมีเรื่องของ Fluid loss ต่างๆ จากสายที่เราทำเอาไว้ต่างๆ เช่น stoma ileostomy มี fluid loss เยอะ ถ้าไม่ได้ประเมินอาจมี electrolyte imbalance, AKI ได้ การประเมินทดแทนสารน้ำและเกลือแร่ที่เสียไปจาก GI tract

Composition of GI secretions					
TYPE OF SECRETION	VOLUME (mL/24 h)	Na (mEq/L)	K (mEq/L)	Cl (mEq/L)	HCO ₃ ⁻ (mEq/L)
Stomach	1000–2000	60–90	10–30	100–130	0
Small intestine	2000–3000	120–140	5–10	90–120	30–40
Colon	—	60	30	40	0
Pancreas	600–800	135–145	5–10	70–90	95–115
Bile	300–800	135–145	5–10	90–110	30–40

ดูแต่ละ organ ว่า loss ประมารเท่าไร replace ไปตามนั้น

Parenteral solution

Electrolyte solutions for parenteral administration							
SOLUTION	ELECTROLYTE COMPOSITION (mEq/L)						
	Na	Cl	K	HCO ₃ ⁻	Ca	Mg	mOsm
Extracellular fluid	142	103	4	27	5	3	280–310
Lactated Ringer's	130	109	4	28	3		273
0.9% Sodium chloride	154	154					308
D ₅ 0.45% Sodium chloride	77	77					407
D ₅ W							253
3% Sodium chloride	513	513					1026

D₅ = 5% dextrose; D₅W = 5% dextrose in water.

Sodium homeostasis

Sodium เป็น cation หลักใน extracellular fluid (ECF) มีความสำคัญในการควบคุมสารน้ำในร่างกายค่านิยามเกี่ยวกับ sodium ที่ควรรู้จักมีอยู่ 2 ค่า คือ Total body sodium และ serum sodium level

1. Total body sodium หมายถึง ปริมาณ sodium ทั้งหมดที่มีอยู่ในร่างกายส่วนใหญ่อยู่ใน ECF Sodium เป็นส่วนประกอบหลักหนึ่งของ osmotic pressure ของ ECF ดังนั้น total body sodium จึงบ่งบอกถึง extracellular volume เราสามารถประเมิน total body sodium ได้จากการประเมิน extracellular volume
2. Serum sodium level (concentration) คือสัดส่วนระหว่าง sodium และน้ำ (free water) ใน serum
  - Serum sodium level เราสามารถวัดได้จากห้องปฏิบัติการ ค่าปกติอยู่ที่ 135-145 mEq/L
  - ภาวะปกติร่างกายต้องการ 1-2 mEq/kg/day
  - Serum sodium = Total body sodium / ECF volume
  - Serum sodium มันเป็นส่วนต่อ ECF volume
  - Hyponatremia และ hypernatremia ไม่ได้หมายความว่า ขาดเกลือและเกลือเกินเสมอไป
  - เพราะฉะนั้น serum sodium ไม่ได้บอกปริมาณว่า sodium เท่าไร แต่บอกว่า relative กับสารน้ำเป็นเท่าไร

Hyponatremia

Definition คือ ภาวะที่มี plasma sodium น้อยกว่า 135 mEq/L และไม่ใช่เกิดจาก pseudohyponatremia

- Hyponatremia เกิดจากภาวะที่มีน้ำเกิน เมื่อเทียบกับปริมาณ sodium ในร่างกาย ซึ่งอาจมีค่าน้อยกว่าปกติ มีค่าปกติหรือมากกว่าปกติ ก็ได้
- มักเกิดจากไตไม่สามารถขับน้ำส่วนเกินออกจากร่างกายได้ สาเหตุส่วนน้อย เกิดจากมีการดื่มน้ำมากเกินไป โดยมีความสามารถของไตในการขับน้ำสารเป็นปกติ หรือเกือบปกติ เช่นใน primary polydipsia
- Severe hyponatremia คือภาวะที่มี sodium น้อยกว่า 125 mEq/L
- เกิดได้มากพอสมควรประมาณ 3% ในคนไข้ที่นอนในโรงพยาบาล
- อาการส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการทำงานของระบบประสาททำงานผิดปกติ และมีอาการมากขึ้น ถ้ามี plasma sodium ลดลงมากหรือรวดเร็ว จะมีอาการ เช่น ปวดหัว คลื่นไส้ อาเจียน อาการตะคริวของกล้ามเนื้อ ชีพจร ชักได้

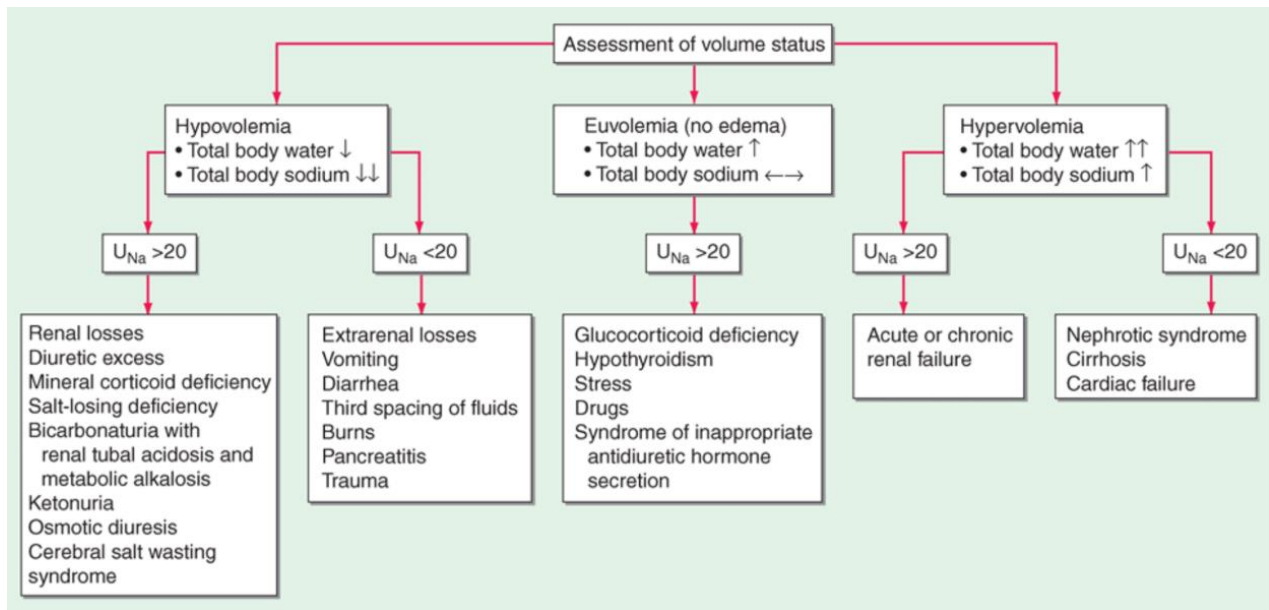
- Hypotonic hyponatremia การที่ให้สารน้ำเข้าสู่สมอง ทำให้มีภาวะสมองบวมได้ และเพราะกะโหลกศีรษะเป็นตัวจำกัดการขยายตัวของสมอง ทำให้มีความดันในกะโหลกสูงขึ้น เสี่ยงเกิด brain injury
- ถ้าได้ lab มาค่านึง อาจจะไม่ใช่ true hyponatremia ต้องคำนวณ serum osmolarity ซึ่งจะช่วยประเมินได้ว่าเป็น true หรือ pseudohyponatremia

Hypertonic (>295) : Hyperglycemia, manitol, glycerol

Isotonic (280-295) : Elevated lipid and protein

Hypotonic (<280) : True hyponatremia

ถ้าเป็น true hyponatremia จริง ต้องดู volume status

Hypovolemia : น้ำขาดจริง เช่น diarrhea แต่น้ำขาดน้อยกว่าโซเดียม พอ relative แล้วน้ำจึงเกิน

Euvolemia : sodium เท่าเดิม แต่น้ำมากขึ้น เช่น SIADH hypothyroid

Hypervolemia : น้ำมากขึ้นเกินกว่า โซเดียมที่ขึ้น เช่น CHF, cirrhosis, renal failure

● Treatment hyponatremia

- การรักษา คนไข้ช็อก ก็จัดการเรื่องช็อกก่อน ต่อไป แก้ไขเรื่อง sodium
- Starting bolus of 100 ml (2 ml/kg max 100 ml) of 3% hypertonic saline over 10 minutes; may be repeat if patient continues symptom
- Goal

Goal for correction

1.5-2 mEq/L/hr for first 3-4 hr until symptoms resolve

increase by no more than 10 mEq/L in first 24 hrs

increase by no more than 18 mEq/L in first 48 hrs

- ถ้าขึ้นเร็วมากๆ จะมีปัญหา
- ถ้าไม่มีอาการ (No symptoms)

Oral fluid restriction is the first step

No more than 1500 mL/day

Note: this only oral fluid, isotonic IV fluids do not count towards fluid intake (เฉพาะใน oral fluid แต่ IV fluid ไม่ได้นับ)

- Volume depletion > IV isotonic (0.9% NaCl)
- Careful monitoring
- serum sodium levels should be drawn every 4-6 hr or more frequently if hypertonic saline is used
- การคำนวณ
- Sodium deficit = Total body water x (desired Na - actual Na)
- Total body water คือ BW x correct factor
- หลังจากนั้นคำนวณว่าสารน้ำมี sodium เท่าไร

ตารางที่ 2 สูตรคำนวณที่ใช้ในการรักษา hyponatremia และคุณสมบัติของสารละลาย

สูตรคำนวณ

$$1. \text{ Change in serum Na} = \frac{\text{infusate Na} - \text{serum Na}}{\text{Total body water} + 1}$$

$$2. \text{ Change in serum Na} = \frac{(\text{infusate Na} + \text{infusate K}) - \text{serum Na}}{\text{Total body water} + 1}$$

ประโยชน์ในทางคลินิก : สามารถคาดคะเนได้ว่าแต่ละ 1 ลิตรของ infusate ที่ประกอบไปด้วย sodium (+ potassium) สามารถเพิ่ม serum sodium ได้เท่าไร

Infusate	Infusate Na+ (mmol/L)	ECF Distribution %
5% NaCl in water	855	100
3% NaCl in water	513	100
0.9% NaCl in water	154	100
Ringer's lactate solution	30	97
0.45% NaCl in water	77	73
0.2% NaCl in 5% dextrose in water	34	55
5% dextrose in water	0	40

หมายเหตุ The estimated total body water เป็นค่าที่คำนวณได้ โดยคิดเป็นสัดส่วนของน้ำหนักตัว โดยมีค่า 0.6 ในเด็ก มีค่า 0.6 และ 0.5 ในผู้ใหญ่ที่ไม่ใช่ผู้สูงอายุ (nonelderly) ในชายและหญิงตามลำดับ และมีค่า 0.5 และ 0.45 ในชายสูงอายุ และหญิงสูงอายุ ตามลำดับ

Central pontine myelinolysis

- มักจะเกิด 2-6 วัน หลัง elevate sodium ด้วยความเร็ว Irreversible

- Symptom

Dysarthria, dysphagia, paresis, quadriplegia, lethargy, coma or even seizure

Prove โดยการทำ MRI

Most common ใน rising > 20 mEq/L in 24 hr

ไม่ค่อยเกิด ถ้าไม่ถึง 12 mEq/L in 24 hr

Hypernatremia

Serum Sodium มากกว่า 145 mEq/L cause

- Excess sodium intake

Concentrated formula

Salt ingestion (sea water, accidental)

Hypertonic iv fluid

Sodium bicarbonate

Blood products

- Increase free water losses

1. Renal : diabetic insipidus, diuretics, tubular disorders

2. GI : diarrhea, vomiting, colostomy/ileostomy

3. Insensible : fever, tachypnea, burns

- Decrease free water intake

Ineffective breastfeeding

Poor access to water

Blunted thirst mechanism

Fluid restriction

- Symptom ส่วนใหญ่เกี่ยวกับการทำงานของระบบประสาทผิดปกติ เช่น ซึมลง อ่อนแรง ชัก coma

- น้ำน้อย brain volume ลดลง สุดท้ายมีการ rupture ของ cerebral vein ได้

- ถ้าเกิน 160 อาการจะรุนแรง

- เกิน 180 high mortality

● Treatment hypernatremia

- แก้ได้เร็วเท่าไร ?

- Same as hyponatremia, sodium should not be lowered by more than 12 mEq/L in 24 hours

- Over correction can lead to cerebral edema which can lead to encephalopathy, seizures or death

- Unstable patient
correct sodium by 8-15 mEq/L over=the first 8 hr
- Stable patients
no greater than 0.5 mEq/L/hr and correct by 8-15 mEq/L/day
- typical fluid given in form of D5 water
การให้สารน้ำควรเริ่มในปาก หรือ feeding tube (ยกเว้นในรายที่มีอาการรุนแรง) สารละลายที่เลือกให้ ควรเป็น hypotonic fluid หลังจากเลือกชนิดของสารละลายที่ใช้ได้แล้ว จำเป็นต้องคำนวณอัตราการให้สารละลายด้วย

ตารางที่ 4 สูตรคำนวณที่ใช้ในการรักษา Hypernatremia และคุณสมบัติของสารละลาย

สูตรคำนวณ

$$1. \text{ Change in serum Na} = \frac{\text{infusate Na} - \text{serum Na}}{\text{Total body water} + 1}$$

$$2. \text{ Change in serum Na} = \frac{(\text{infusate Na} + \text{infusate K}) - \text{serum Na}}{\text{Total body water} + 1}$$

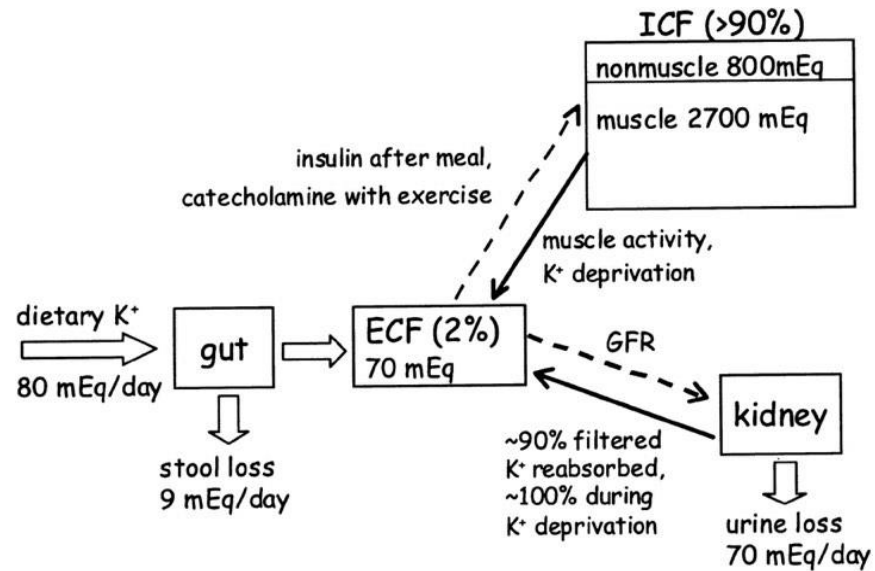
ประโยชน์ในทางคลินิก : สามารถคาดคะเนได้ว่าแต่ละ 1 ลิตรของ infusate ที่ประกอบไปด้วย sodium (+ potassium) สามารถลด serum sodium ได้เท่าไร

Infusate	Infusate Na+ (mmol/L)	ECF Distribution %
5% dextrose in water	0	40
0.2% NaCl in 5% dextrose in water	34	55
0.45% NaCl in water	77	73
Ringer's lactate solution	130	97
0.9% NaCl in water	154	100

หมายเหตุ The estimated total body water เป็นค่าที่คำนวณได้ โดยคิดเป็นสัดส่วนของน้ำหนักตัว โดยมีค่า 0.6 ในเด็ก มีค่า 0.6 และ 0.5 ในผู้ใหญ่ที่ไม่ใช่ผู้สูงอายุ (nonelderly) ในชายและหญิงตามลำดับ และมีค่า 0.5 และ 0.45 ในชายสูงอายุ และหญิงสูงอายุ ตามลำดับ

Potassium

- ปกติเป็น intracellular electrolyte
- มีประมาณ 2% ที่ circulated อยู่ใน extracellular fluid
- มักมีผลต่อ cardiac และ neuromuscular function
- ปกติ daily consumption อยู่ที่ 50-100 mmol
- เมื่อได้รับมาแล้ว 90% excrete ทาง urine
- daily renal excretion อยู่ที่ 10-700 mEq/day

- กิน potassium ประมาณ 80 mEq/day ส่วนหนึ่งถูกขับออกทาง feces ประมาณ 5-10 mEq/day อีกส่วนหนึ่งถูก absorb เข้าไป
  - หลัง absorb ส่วนหนึ่งอยู่ที่ extracellular fluid และส่วนใหญ่ถูกเก็บไว้ในเซลล์
  - ส่วนใหญ่ถูกขับออกทางไตเป็นหลัก เมื่อไรก็ตาม renal function ไม่ดี จะมีการเพิ่ม colonic excretion ขึ้นมาแทน
- Internal potassium balance คือ การ distribution ของ potassium ระหว่างภายในเซลล์ กับภายนอกเซลล์
- External potassium balance คือ การควบคุมการขับ potassium ออก ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของไต

Internal potassium balance

ตัวที่มีผลในการ shift เข้าออกของ potassium ระหว่างในเซลล์กับนอกเซลล์ ก็จะมี

Potassium shift out of cell	Potassium shift into cell
Insulin deficiency	Insulin
B adrenergic antagonist	B adrenergic agonist
Alpha adrenergic agonist	Alpha adrenergic antagonist
Metabolic acidosis	Metabolic alkalosis
Hyperosmolarity	Hypoosmolarity
Cell lysis	
Exercise	

Hypokalemia

- Mild to moderate 3-3.4 mEq/L
- Severe น้อยกว่า 2.5-3 mEq/L

สาเหตุ

Hyperkalemia	Hypokalemia
Increase intake -potassium supplementation -blood transfusion -cell destruction :hemolysis,rhabdomyolysis	Inadequate intake -dietary -potassium free IV fluid
Increase release -metabolic acidosis -rapid raised of ECF osmolality	Excessive potassium secretion -GI losses -renal losses
Impair excretion -potassium sparing diuretics -renal failure	Redistribution into ICF -metabolic alkalosis -medications

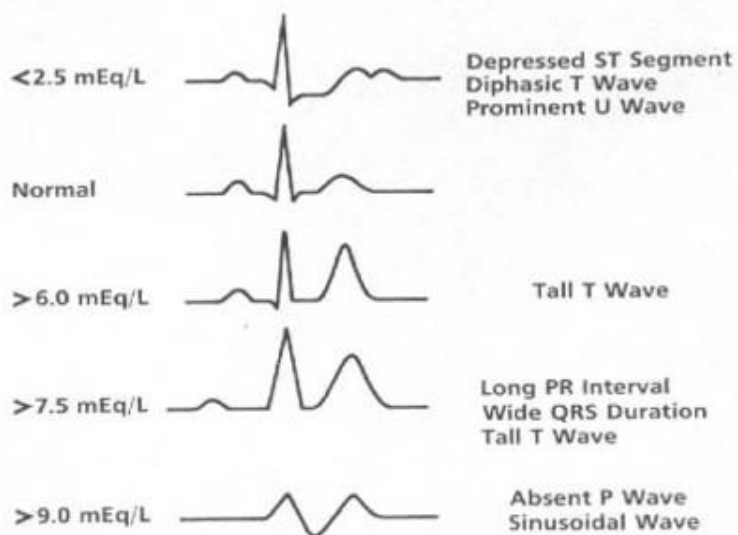
Sign and symptom of hypo/hyperkalemia

System	Hyperkalemia	Hypokalemia
GI	Nausea/vomiting Colic Diarrhea	Ileus Constipation
Neuromuscular	Weakness,paralysis Respiratory failure	Decrease reflexs Weakness Lethargy
Cardiovascular	Arrhythmia >VF EKG:peaked T wave Flattened p wave Prolong QRS complex Deep s wave	Hypotension,arhythmia EKG:flattened T wave Depressed ST segment Prominent U wave Prolonged QT interval

- Treatment hypokalemia
  - Treat underlying
  - แก้ hypomagnesemia
  - การคำนวณมักไม่ตรงไปตรงมา เนื่องจาก potassium มัน shift ได้

Hyperkalemia

- Mild:5.5 to 6.0 mEq/L
- Severe:level of 7.0 mEq/L or greater
- EKG เป็น hyperkalemia ไม่จำเป็นต้องรอแลป ให้ treat ไปได้เลย
- อาการแสดงตาตาราง

SERUM K

- Treatment hyperkalemia

Treatment of symptomatic hyperkalemia**Potassium removal****Kayexalate**

Oral administration is 15–30 g in 50–100 mL of 20% sorbitol

Rectal administration is 50 g in 200 mL of 20% sorbitol

Dialysis**Shift potassium**

Glucose 1 ampule of D₅₀ and regular insulin 5–10 units IV

Bicarbonate 1 ampule IV

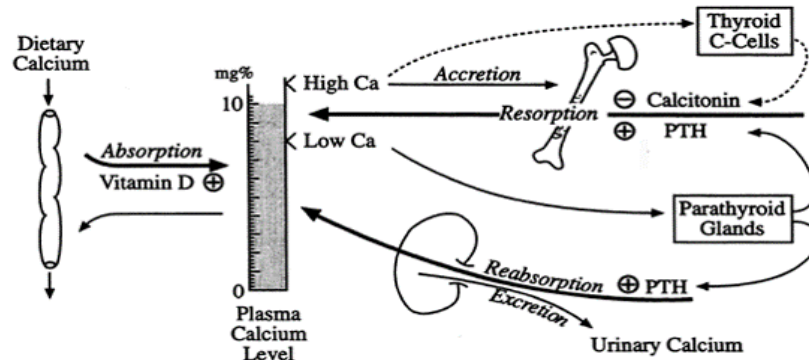
Counteract cardiac effects

Calcium gluconate 5–10 mL of 10% solution

D₅₀ = 50% dextrose.

Calcium

- ในร่างกายปกติมีอยู่ประมาณ 1000 gm
- 1% อยู่ใน ECF compartment
- ส่วนใหญ่อยู่ใน bone
- มีทั้ง free form และ bound form
- ในภาวะ hypoalbuminemia ต้อง correct calcium ด้วย
- Total serum Ca (mg/L) + [0.8 × (4-serum albumin)]

- Calcium ถูกกินเข้าไป ถูกดูดซึมทางลำไส้ มี vitamin D เป็นตัวกระตุ้นทำให้เพิ่มการดูดซึมในลำไส้
- Calcitonin เพิ่มการเก็บ calcium ไว้ที่ bone
- PTH ถูกกระตุ้นเมื่อมีภาวะ calcium ต่ำ จะทำให้เกิด bone resorption เพิ่ม calcium ในเลือด
- Calcium ส่วนที่เกินจะถูกขับออกทาง kidney

Hypocalcemia

Sign and symptom

System	Hypercalcemia	Hypocalcemia
GI	Anorexia, nausea, vomiting, abdominal pain	-
Neuromuscular	Weakness, confusion, coma, bone pain	Hyperactive reflex paresthesia, seizures Carpopedal spasm
Cardiovascular	Hypertension, arrhythmia, polyuria EKG: shortened QT Prolonged PR and QRS intervals T wave flattening and widening, AV block	Heart failure EKG: prolonged QT interval T wave inversion Heart block VF
Renal	Polydipsia	-

สาเหตุ

- Primary hypoparathyroidism-glandular aplasia, destruction or removal
- Hypomagnesemia
- Hypermagnesemia
- Hypoalbuminemia
- Acute pancreatitis
- Vitamin D deficiency

- Rhabdomyolysis
- Pseudohypoparathyroidism
- Hypocalcemia treatment

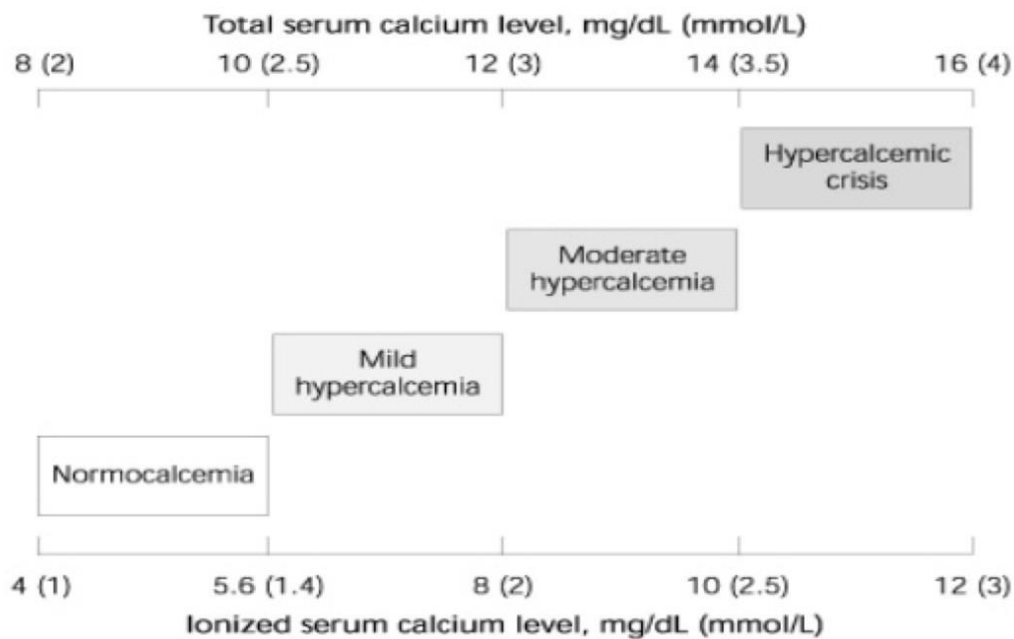
มี symptom

- IV calcium should only be given with close cardiac monitoring
- Mix with NaCl or 5%D/W (not bicarbonate/lactate containing solution) จะตกตะกอน
- ระหว่างให้ต้อง monitor EKG

Risk

- Tissue necrosis/calcification if extravasates
- Calcium can inhibit sinus node => bradycardia+arrest => stop infusion if bradycardia develops
- ค่อยๆ correct แล้ว follow up อาการดูอีกที
- Hypocalcemia with acidosis => give Ca before correcting acidosis
- ให้แก้ calcium ก่อน acidosis ถ้าแก้ acidosis ก่อน calcium ยิ่งต่ำ
- ใน chronic hypocalcemia ส่วนใหญ่ไม่มีอาการก็ replace oral calcium และ vitamin D และ follow up serum calcium ดูอีกที

Hypercalcemia

สาเหตุ hypercalcemia

Endocrine:

- Hyperparathyroidism
- MEN Type 1 (parathyroid adenoma , pituitary adenoma , pancreatic islet cell tumor)
- Familial hypocalciuric hypercalcemia

Malignancy:

- Metastases
- PTHrP
- Breast cancer, lung cancer , bone cancer.

Granulomatous Disease:

- Sarcoidosis
- TB

Miscellaneous:

- Acute kidney failure
- Milk-alkali syndrome

Medications:

- Lithium therapy
- Thiazides (inc. Na, water absorp and inc ca concentration)
- Vit D

- Treatment hypercalcemia
    - Severe hypercalcemia: load IV fluid ให้ความชุ่มชื้นลง
    - ให้ Lasix ถ้าจำเป็น
    - ให้ calcitonin ร่วมด้วย ทุก 12 ชั่วโมง
    - ถ้าเป็น cancer ใช้ bisphosphonate
    - ถ้าแย่มากๆ ไป dialysis
    - ควร monitor calcium serum ทุก 8 ชั่วโมง
- ถ้าอาการไม่มาก หลีกเลี่ยงพวก thiazide, lithium, low calcium diet และอาจจะไม่ต้องแก้ไขเพิ่มเติม

Phosphate

- 80% of the total body phosphate is contained in bone
- High energy phosphate bound in ATP
- Essential element in
  - phospholipid cell membranes
  - nucleic acids
  - phosphoproteins
- Phosphate is critical for activity for several important enzymes

Hypophosphatemia

- Mild 2.5-3 mg/dL
- Moderate 1-2.5 mg/dL
- Severe < 1 mg/dL (mortality >30%)

สาเหตุ

Transcellular shift	Refeeding syndrome Respiratory alkalosis Insulin administration
Renal losses	Diuretic therapy Osmotic diuresis Proximal renal tubular dysfunction
Insufficiency intestinal absorbtion	Malnutrition, on NG suction Phosphate binding antacid Vitamin D deficiency Malabsorption syndromes
External catabolic cause	Burn Trauma Sepsis

Sign and symptom of hypophosphatemia

System	Clinical manifestation
Respiratory	Acute respiratory failure Ventilator dependent
Musculoskeletal	Muscle weakness Rhabdomyolysis Bone demineralization
Hematologic	Hemolysis Disorder of leukocyte phagocytosis or chemotaxis
Neurologic	Altered mental status Gait disturbance Paresthesia
Cardiovascular	Cardiomyopathy Decrease inotropy

Hypophosphatemia

- Mild 2.5-3 mg/dL
- Moderate 1-2.5 mg/dL
- Severe < 1 mg/dL (mortality >30%)

สาเหตุของ hypophosphatemia

Transcellular shift	Refeeding syndrome Respiratory alkalosis Insulin administration
Renal losses	Diuretic therapy Osmotic diuresis Proximal renal tubular dysfunction
Insufficiency intestinal absorbtion	Malnutrition,on NG suction Phosphate binding antacid Vitamin D deficiency Malabsorption syndromes
External catabolic cause	Burn Truama Sepsis

อาการของ hypophosphatemia

Systemvk	Clinical amnisfetation
Respiratory	Acute respiratory failure Ventilator dependent
Musculoskeletal	Muscle weakness Rhabdomyolysis Bone demineralization
Hematologic	Hemolysis Disorder of leukocyte phagocytosis or chemotaxis
Neurologic	Altered mental status Gait disturbance Paresthesia
Cardiovascular	Cardiomyopathy Decrease inotropy

- Treatment hypophosphatemia
  - Severe hypophosphatemia >> ให้ IV phosphate replacement
  - Moderate hypophosphatemia >> oral phosphate

Hyperphosphatemia

- Serum phosphate > 4.5 mg/dL
- Clinical significant > 5 mg/Dl
- Clinical finding are signs and symptoms of hypocalcemia
- Hyperphosphatemia produce hypocalcemia by

Calcium phosphate complex

Interfere with PTH-mediated bone resorption

Decrease vitamin D level

สาเหตุของ hyperphosphatemia

Renal	Acute or chronic renal failure Increased renal absorption: Hypoparathyroidism Thyrotoxicosis
Cellular injury	Rhabdomyolysis Tumor lysis syndrome Hemolysis
Medication related	Abuse-phosphate containing laxatives Excessive phosphate administration Bisphosphonate therapy

- Treatment hyperphosphatemia
    - Limit phosphate intake
    - Enhance urinary excretion
    - Absence of ESRD => fluid and diuretic
    - Hemodialysis
    - Chronic kidney disease=>phosphate binder
- Calcium
- Aluminum
- Calcium free phosphate binder e.g. Renagel

Magnesium

- ส่วนใหญ่อยู่ใน intracellular compartment
- 50% จับอยู่ที่ bone
- อีก 50% อยู่ที่ soft tissue, muscle ,liver
- ส่วนใหญ่ถูกดูดซึมทาง small bowel และถูก excrete ทาง kidney
- อาการต่างๆ เหมือนกับ hypocalcemia/hypercalcemia

System	Hypermagnesemia	Hypomagnesemia
GI	Nausea, vomiting	-
Neuromuscular	Weakness, lethargy decreased reflex	Hyperactive reflex Muscle tremors, tetany Seizures
Cardiovascular	Hypotension, arrhythmia EKG: increased PR interval widened QRS complex elevate T wave	Arrhythmia EKG: prolong QT and PR interval ST-segment depression Flattening or inversion of p waves Torsades de pointes